СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

РІК XLV. Ч. 270. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 19-го листопаду 1937. VOL. XLV. No. 270. Jersey City, N. J., Friday, November 19, 1937.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНҐРЕСОВІ НАСТРОЇ ЗА ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

ВАШИНҐТОН. — Не звертаючи уваги на бучі й обструкції деяких конґресменів, щоб не допустити до нарад над небажаними їм внесками, загальний настрій у конгресі є такий, що таки треба за всяку ціну зменшити податки, щоб дати полекшу приватному бизнесові, до якого тепер більшість звертає свої очі й очікує спинення зросту безробіття. Цей настрій такий сильний, що дехто побоюється, що конґрес ухвалить зменшення податків без глибшої застанови й передискутування справи, а своїм поспіхом замісць користи готов нанести шкоду.

ПОДІЛЕНІ НАСТРОЇ ЩОДО ЗАКОНУ ПРО ГОДИНИ ПРАЦІ І ЗАРОБІТНІ ПЛАТНІ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресовий комітет праці майже одноголосно заявився за конечність впровадження закону, що реґулював би години праці і заробітну платню. Але щоб той закон можна було впровадити, треба його наперед передискутувати в конгресі і піддати під голосування. Тимчасом конґресовий „комітет порядку" (рулс комити) заховав проєкт цього закону в себе і не хоче піддати його під голосування. Комітет праці грозить, що постарається сам цей проєкт видвигнути під дискусію конґресу. Законопроєкт підмоги фермерству мабуть піде на наради наступного понеділка.

ПОСАДНИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШЕ ГРОШЕЙ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНҐТОН. — Наради посадників американських міст ухвалили домагатися від уряду більше грошей на поміч безробітним. Посадники говорили, що з огляду на поновний застій у бизнесі безробіття в часі зими збільшиться і багато людей опиняться без ніяких засобів до життя. Як довго панує в краю така система, яка дбає тільки про продукцію земських дібр, а не дбає про те, хто ті добра буде спожиткувати, то безробіття все буде тривати й уряд мусітиме здобувати фонди, щоб дати людям змогу пожиткувати витворені добра.

РЕЄСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПРАВИЛЬНО.

НЮ ЙОРК. — Почта доносить, що до неї вплівають сотки тисяч виповнених карток безробітних. Це доказ, що люди розуміють вагу цеї реєстрації і відповідають на неї без проволоки. Всетаки реєстраційні власті побоюються, що велика частина безробітних, чи то з огляду на незнання англійської мови, чи з огляду на страх виповнювати всякі бланкети, чи з огляду на недбальство — не виповнить тих карток, чим нанесе шкоди розвязці питання безробіття.

ЛАВА ПРИСЯГЛИХ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД БЕЗПОРЯДКАМИ В ЮНІЯХ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяглих суддів, установлена кілька місяців тому в Кінгс Кавнті для провірки відносин у юніях, ствердила, що в багатьох юніях, і то в проводі, є великі надуживття і безпорядки. Часто провідники не вираховуються з фондів, стягнених з робітників, і роблять собі з того свого роду рекет. Часто вживають свого становища для особистих цілей. Часто змушують робітників робити те, що є некорисне для них. Але робітники, маючи перед собою боротьбу за кращі матеріяльні умовини, мусять те все зносити. Супроти того лава присяглих суддів радила судовим чинникам вмішатися до внутрішніх справ юній.

МОЖЛИВІСТЬ ПІДПИСАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОГОВОРУ З АНҐЛІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок відвидин британського амбасадора в департаменті стейту в офіційних кругах говорять про можливість підписання торговельного договору між Великою Британією й Америкою, на основі якого оба краї будуть свобідніше вимінюватися своїми продуктами. В Америці з цього договору малоб скористати в першій мірі фармерство.

ЛИТОВЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ НАСИЛЬСТВ.

НЮ ЙОРК. — На масовім мітингу, влаштованім у Бруклині, в Елаенс Гол, 13 листопаду ц. р., ухвалено низку резолюцій, у яких таврується польський уряд за репресії супроти литовських громадян, що живуть під Польщею, та за численні арешти, виконані на ріжних литовських патріотах. Резолюції вислано до дипломатичних кругів в Америці, до преси, до Ліґи Націй та до польського уряду.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ВІЙНА В КИТАЮ.

ЯПОНСЬКІ ЗВІДУНИ.

Японські вояки, захопивши місто Шангай, виставили патрулю звідунів на даху. Коло жовнірів військові собаки, що їх уживають до ношення вісток та до слідкування за китайськими стрільцями. (Цю фотографію переслано з Китаю до Америки надокеанською летничою почтою).

БЕЗ ЧУЖОГО ФАКТОРА

До головної канцелярії У. Н. Союзу приходять час від часу від людей, що організують нових членів, листи, в котрих підноситься одну й ту саму заввагу. Скільки разів У. Н. Союз заряджує спеціяльну кампанію за організацію нових членів, стільки разів цих листів приходить більше.

Говориться саме в цих листах, що багато наших людей зовсім не піддаються кличеві „свій до свого", і наче всупереч йому волють іти до чужого. Відноситься це передівсім до асекурації: коли така людина має до вибору між двома забезпеченнями, одним у своїй організації, а другим у чужій, вона вибирає забезпечення в чужій.

Виходить з тих листів, що їх автори уже не дивувалисьб такій поведінці, якби забезпечення в чужій організації було краще, себто певніше або дешевше; але не можуть вони, видно, зрозуміти, чому саме свої люди вибирають чужу організацію, коли в своїй можуть дістати таке саме добре забезпечення. Декотрі доносять навіть про річ, яка їм видається неймовірна: їм трапляло ся стрічати одиниці, що вибирали забезпечення в чужій організації радніше, ніж у своїй, хоч у своїй було й певніше й дешевше.

Хоча це виглядає неймовірне, то ми їм віримо, бо знаємо, що таке буває. Знаємо, що кожне слово щих дописувачів правдиве. Знаємо, що є люди, до яких клич „свій до свого" не промовляє. Є навіть люди, які часто вживають клича „свій до свого" і йому приплескують, але в своїм поведенні йдуть проти нього. Навіть у справах господарських, грошевих, багато наших людей люблять спиратися на чужих людей. Адже в старім краю багато наших селян (і сільських інтеліґентів) на ярмарках уживали чужих факторів. Без такого фактора нічого більшого не купували, нічого не продавали. І бувало таке, що ці фактори на худобі чи на конях, чи на вівцях нічого не розумілися; бувало, що інші, свої люди розумілися на тім краще, а всетаки вони не питалися поради своїх, але чужих. І за це чужим факторам платили.

Виходив цей звичай з недовіря до своїх людей. Навіть як свій чоловік знав більше від фактора, то свому всетаки менше вірили, ніж чужому факторові.

Це знову недовіря виходило з загального почуття нижчести. Ці люди приняли за загальну правду, що наш, свій, чоловік мусить бути гіршний, менше розумний, менше чесний, менше справний, ніж чужий; а цю думку, цю очевидну неправду приняли від ворогів, що над нами панували, бо для всяких верховодів найкраще панувати тоді, коли їм удасться в голову опанованого вбити його нездарність, слабшість, глупоту, нечесність чи якунебудь нижчість.

Як довго наші люди будуть справді приймати за правду цю очевидну брехню, як довго вони будуть уважати за правду, що наші люди все глупіші, слабші, менше чесні, менше здібні від людей інших народів, що панують над нами, так довго нам не добутися зпід чужого панування, бо так довго ми не будемо мати душевної сили проти гнобителів повстати. Тому цю думку про якунебудь нижчість наших людей треба безпощадно й послідовно викоріняти як брехню. Треба людей переконувати, що наші організації можуть бути такі самі добрі, певні й дешеві, як чужі організації.

Спеціяльно в справі забезпечення родин на випадок каліцтва, недуги й смерти треба їх переконувати, що Український Народний Союз має преріжні роди забезпечення, щоб задоволити преріжні потреби наших людей, та що він дає найкращу фінансову запоруку, що виконає кожне своє зобовязання, та що, взявши всі добродійства з кожного роду забезпечення під увагу, забезпечення в нього не є дорожче, як в інших відповідальних і певних організаціях.

Щоби поборювати нашу слабість ходження за чужими факторами, що походить з аґітації наших гнобителів, нам треба з ще більшою силою проповідувати клич „СВІЙ ДО СВОГО" ТА ЗЄДНУВАТИ НАШИХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЗМУШУЮТЬ ХОДИТИ НА ЛАТИНСЬКУ РЕЛІҐІЮ

СЯНІК (Галичина). — В останніх часах по всій Лемківщині силують українських дітей греко-католицького обряду ходити в школі на латинську релігію. В самім Сяноці нараховано вже 14 таких випадків. Діється це внаслідок натиску з боку польських урядових чинників. Є це явним нарушенням законів, бо згідно з законами діти між 7. і 14. роком життя мусять ходити на релігію того обряду, в якому їх охрещено. Родичі дітей віднеслися до української преси і просять її піднести цю справу прилюдно, щоб тим чином наклонити шкільну кураторію придержуватися законів хоч у релігійній ділянці.

АРЕШТУВАЛИ УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

СЯНІК. — Польська влада арештувала декана о. М. Мілянича під замітом, що нібито він, як катехит у школі, намовляв дітей до ушкодження портрету одного з високих польських достойників, що висів у школі на стіні. Влада каже, що так зізнала сама дітвора. А дітвору переслухувала — польська вчителька. Цей арешт викликав велике хвилювання серед українського громадянства, бо о. Мілянич відомий народний робітник, людина розважна і серіозна.

УЖЕ ЇХ ПЕРЕВТОМИЛИ ПАТРІОТИЧНІ ШОПКИ.

ЛЬВІВ. — Відбулося зібрання „Зєдночення Полякуф Земі Червеньскей". На нарадах зібрані ствердили, що поляки терплять на „суспільну перевтому". Казали, що у Львові є 7 організацій „оборони Львова", а з них 6 не відбули впродовж трьох років ні одного зібрання. І це діється тоді, казали поляки, коли Товариство Українських Дозорців у Львові, яке мало тому три роки 138 членів, має тепер 1,908.

МАСОВЕ ПІКЕТУВАННЯ ЖИДІВСЬКИХ СКЛЕПІВ.

ВАРШАВА. — З ріжних міст Польщі доносять, що там розпочато пікетування жидівських склепів. Є це вислід нарад конґресу „християнських купців", на якім ухвалено польщення торговлі та бойкот жидівських купців. У Ґдині побито жидівських склепарів, як теж бито жидів на вулицях. В Бялобжегу розгромлено жидівські крамниці.

Виганяють жидівських студентів.

У Варшаві в політехниці вигнано зо школи 12 жидівських студентів, що не хотіли сидіти в школі в місцях, призначених для студентів-жидів.

ЗНОВ ЗГАДУЮТЬ ПРО УКРАЇНУ.

ЛОНДОН. — „Ди Йоркшір Пост", який контролює родина А. Ідена, міністра справ закордонних, помістив велику статтю про пляни Гітлера. Він остерігає перед амбіцією нацистів, а між іншим і перед тим, що Гітлер зазіхає на Україну, бо тим треба пояснити те, що націстичний часопис заговорив про відірвання України від Росії.

ЖИД СТАЄ В ОБОРОНІ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — Лорд Семюел, один з найвпливовіших жидів в Англії, що не погоджується з німецькою політикою супроти жидів, заявив, що великі держави не поступають з Німеччиною чесно. Він заявивсь у палаті лордів за те, щоб Німеччині віддати загарбані кольонії, бо вона їх дійсно потребує, як теж за те, щоб знести клявзулю про „вину за світову війну", на підставі якої скинуто всю вину на Німеччину.

ЗАМКНУТЬ В УКРАЇНІ ДВА НІМЕЦЬКІ КОНСУЛЯТИ.

МОСКВА. — З днем 15. січня 1938 р. будуть скасувані два німецькі консуляти в Україні: в Харкові й Одесі. Останеться тільки один: у Києві. Крім цього буде на цілі Совети ще тільки один німецький консулят у Новосибірську. Оте зменшення консулятів вказує на напруження, яке є між Советами і Німеччиною і яке щораз збільшується.

НІМЦІ ПАНАМИ В ДАНЦІҐУ.

ВАРШАВА. — Частина поляків обурена на польський уряд, що він нічого не робить у справі Данціґу, в якім націсти стали цілковитими панами. Та видно, що Польща погоджується з тим, що Данціґ є для неї втрачений. Вона тільки бажає мати доступ до моря, а видно, що це їй забезпечено, тому про що інше не дбає; а як би й дбала, то всеодно не моглаб нічого осягнути.

ЯПОНЦІ ПОГРОЖУЮТЬ.

ТОКІО. — Японія стоїть перед тим, що готова кожної хвилі виповісти явно війну Китаєві. Вона теж дала до пізнання державам, що хто дає якунебудь допомогу Китаєві, того вона вважатиме своїм ворогом. А якщо держави захочуть допомагати Китаєві товарами і зброєю, то вона готова розпочати блькаду Китаю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗВЯЗУВАТИ!

Народи і держави, великі й малі, сильні й слабі, стоять тепер перед цілою низкою важних проблем, головно економічних, які вимагають розвязки. Захитались основи давньої системи життя і всі здають собі справу з того, що світ мусить до певної міри переродитись. У такім положенні знайшлась і українська нація, на якій оте світове безладдя, що тепер існує, відбилося найбільше, бо вона поневолена, бо не має спромоги розвязувати ті проблеми своїм розумом і в своїм інтересі.

Але розвязувати треба. Питання: як? Очевидно, що годі дати на це питання вичерпну відповідь, і це не є навіть нашою ціллю. Ми хочемо тільки вказати на те, як підходити до розвязки цієї проблеми. Зокрема хочемо запитатись, чи це нам помагає, як ми, відповідаючи на це, звязуємо нашу розвязку з деклямацією про демократію, себто з фразами, які ми часто повторюємо у пресі, в політичних заявах чи на вічах, та які мають нам заступити справжню відповідь про якусь дійсно сутню справу. Очевидно, що те саме відноситься і до тих, що хотілиб закрити таку відповідь подібними фразами, взятими з фашистівського катехізму чи з чогось подібного. Бо йде нам про те, щоб не дурити, як теж не лякати людей назвами, червоними чи чорними, а пробувати розвязувати кожну пекучу справу практично й розумно, не зважаючи на те, чи це в чімсь подібне до якоїсь доктрини. Бо як демократія так і фашизм чи інші подібні теорії не є ніякими святощами, незмінними доґмами, а тільки більше чи менше вдалими спробами розвязки ріжних проблем суспільного життя.

На ту справу звертає увагу американський кореспондент Реймонд Клепер, що тепер перебуває в Англії й приглядається до того, як там розвязують ріжні суспільні проблеми. Він приходить до переконання, що там не витрачують так багато часу, як в Америці, на балаканину, як „спасати демократію". Там не „лякають" людей такими назвами як „соціялізм", „фашизм" і т. п., а переводять такі ріжні реформи, які, хоч убрані в дуже невинні й гарні назви, є на ділі дуже радикальні. До таких розвязок зачисляє він, наприклад, започаткування націоналізації вугільного промислу в Анґлії, на що вже погодились і консервативні кола. Та хоч справу вже переводять, ніхто там не каже про „націоналізацію", ніхто з лордів не називає це „соціялізмом", ні „фашизмом", хоч кожний розуміє, що незабаром уряд буде у тім промислі диктатором. Попросту люди приходять до переконання, що з цією промисловістю є недобре, що треба зміни, і ту зміну заводять. Ось такого підходу до ріжних справ побажатиб і Злученим Державам та їхнім партіям. Так пише Реймонд Клепер. А ми додамо: і нам, українцям.

ПРОЦЕС ЗА ЗАСАДНИЧУ СПРАВУ

До суду в містечку Чатануґа, Тенесі, вплинула скарга 18 приватних компаній виробу електричної енерґії проти державного підприємства виробу енерґії, що зветься „Тенесі Велі Оторіти", чи коротко „Ті Ві Ей". Позовники твердять, що згадана державна компанія прийшла на світ неправильно й неконституційно; бо американська конституція не дає права урядові творити промислові підприємства і входити в конкуренцію з приватними підприємствами. Далі позовники твердять, що згадана державна компанія веде несправедливу конкуренцію, продаючи електричну енерґію нижче ціни продукції, покриваючи кошти недобору з державних фондів, які то фонди уряд стягає шляхом податків з приватних людей і підприємств.

В той спосіб позовники вдарили в самі основи теперішньої економічної політики „нового розділу", враз з її державними будовами ріжних підприємств.

Що „новий розділ" має величезну популярнінть серед американського народу — це не улягає сумнівові. Цю популярність треба приписати цьому, що внаслідок світової економічної кризи, яка потягнула за собою нечуване безробіття та банкротства соток банків і тисяч ріжних підприємств; а далі внаслідок безчинности адміністрації Гувера люди з ентузіязмом зустріли провідника в особі президента Рузвелта, що видвигнув якийсь конкретний плян та зачав щось робити. Широкий американський загал тоді не звертав великої уваги на те, що саме робиться, і вдоволявся тим, що щось взагалі робиться. Коли людина тяжко хора, то ми задоволені, якщо лікар щонебудь робить, навіть коли воно мало помагає, ніж із заложеними руками дивиться, як хорий конає.

„Новий розділ" фактично був сильним, гострим застрикненим ліком, щоб урятувати хворого пацієнта від смерти; щоб урятувати американську демократичну систему від провалу, від революції. Але „нового розділу" з його незрівноваженим буджетом, з його неймовірно високими податками, з його нерентовними підприємствами, чи безпосередніми грошевими підмогами — не можна вважати якимсь чудодійним ліком, якого можна довгий час уживати та який виліковує хворобу на стало.

Навіть самі творці „нового розділу" знають, що він є тільки хвилевим ліком. В останніх часах ми бачимо великий відступ політики уряду від „нового розділу"; навіть сам президент Рузвелт є тепер за зрівноваження буджету, за зменшення державних підприємств, за зменшення податків та за передачу ініціятиви знову приватним власникам.

Але вертаймось до процесу і до зачеплених ним основних справ.

Позовники, до яких належать 18 компаній, розпоряджають величезним маєтком. Вони мають коло біліона долярів, з чого велика частина є в руках широкого загалу в формі уділів. Крім того ті компанії затруднюють десятки тисяч робітників.

Коли розпочалась економічна депресія і міліони людей опинилися без праці, уряд почав думати, як би тим людям помогти. Найлекшим способом помочи було давати їм у руки готівку. Але це не розвязувало справи, бо довгий час ніхто не може спомагати міліони людей, просто тому, що вичерпає касу. Отож уряд почав придумувати для безробітних ріжні праці, почав сам плянувати ріжні будови шляхів, домів, фабрик, розривкових заведень, електрівень і т. п. Та тут саме він попав у засадничий конфлікт з приватним капіталом, з приватними підприємцями. Бо побудовані урядом підприємства попали в різку конкуренцію з приватними підприємствами та почали їх підривати. Побудована урядом електрівня давала людям значно дешевшу електрику; а вона могла давати дешевшу електрику тому, що діставала субвенції від уряду. А уряд мав гроші, бо стягав податки, і то від тих приватних електрівень, які своєю конкуренцією нищила урядова електрівня. Подібне з мешкальними домами: уряд будував мешкальні доми за гроші, стягнені з податків; він міг давати по значно дешевшій ціні кращі помешкання. Приватні власники домів стогнали від податків і не могли видержувати конкуренції з державними будинками. Багато з них почали тратити доми, або позбуватися їх як нерентовні підприємства.

Та всетаки широкому загалові подобається гадка дешевих і гарних помешкань, гадка дешевої електрики. І тому саме симпатії, коли йде про обнижку цін на товари, все є і будуть по стороні уряду. Можливо, що на довгу мету це здорова гадка. Та всетаки треба дивитись і на „задні колеса" і треба розуміти тяжке положення приватних підприємств, які ще далі затруднюють поверх 30 міліонів працівників, у той час, як уряд затруднює лиш пару міліонів; треба звертати увагу на те, що коли уряд буде робити їм несправедливу конкуренцію, то вони будуть або банкротувати, або частинно корчитися, або обтинати своїм робітникам заробітну платню. Все це разом не скріпить економічної поправи й не зменшить безробіття, а навпаки, ще більше загострить справу, бо на місце кількох тисяч занять, відкритих шляхом державних робіт, можуть утратити кількадесять тисяч людей працю в приватних підприємствах.

Уряд мусить рішитися: соціялізація, чи приватна ініціятива? Судячи по останніх випадках, можна думати, що уряд вибирає цей другий шлях.

ЖИТТЯ БУДЕ СИЛЬНІШЕ ВІД РОЗПОРЯДКУ

„Діло" з 6. листопаду ц. р. помістили статтю п. з. **„В чию користь?"** як відповідь на найновіший розпорядок станиславівського епископа **Григорія Хомишина,** яким він забороняє духовенству своєї епархії належати до світських установ на основі вибору членами. Цей розпорядок вважає цей часопис ланкою „в цілому ланцюху ходів та виступів того епископа, що викликували серед нашого народу вже стільки застережень і навіть протестів". Далі „Діло" стверджує, що нема сумніву, що „після цієї заборони духовенство станиславівської епархії тратитиме щораз більше значіння і свій вплив на народню масу, що в свою чергу вийде тільки на шкоду загально-національній справі та Церкві передівсім". І то, як пише „Діло", не зважаючи на те, що еп. Хомишин запевняє, що він не думає своєю забороною шкодити світським установам. Дотеперішня поведінка еп. Хомишина, як стверджує „Діло", довела до цього, що саме в станиславівській епархії є найбільше ріжного роду сектантів, і найбільше явних комуністів. А далі читаємо там таке:

„Не маємо тут наміру входити в усі подробиці; зазначимо лише, що нам невідомо, щоб якийнебудь католицький ерарх якогонебудь народу видав подібну заборону свому духовенству. Не чували ми теж ніколи про подібну заборону якогось польського церковного достойника, хоч у поляків, як нації державної, така заборона булаб куди більше зрозуміла й оправдана, ніж у нас. Навпаки, всі знаємо, яким гарячим патріотизмом навіяне польське духовенство, як тісно співпрацює воно з світською інтеліґенцією, як зокрема на нашому терені працює воно ревно та з запалом у ріжних світських установах (Товариство Школи Людовей, Кулка Рольніче, а навіть „Стшелец"), не кажучи вже про всякі чоловіколюбні й добродійні орґанізації, ведені світськими людьми. Тут мимохіть приходить нам на думку недавній виступ кс. д-ра Фердинанда Махая на зїзді діячів Католицької Акції у Варшаві, де він у рефераті п. з. „Справа польського села" висунув такі радикальні тези - домагання і до урядових чинників і до інтеліґенції світської та духовної, що ті його думки відбилися живим відгомоном у цілій польській державі. І саме в такому часі появляється у нас розпорядок владики, що під канонічним послухом забороняє свому підчиненому духовенству взагалі належати до світських установ...".

Отже, пише „Діло", священик-українець не може належати в епархії еп. Химишина до Просвіти, Рідної Школи, Сокола, Луга, до ніякої політичної орґанізації, а навіть не може сповняти ніякої функції в коопеативі чи в кружку „Сільського Господаря". Навіть не може належати до співацько-музичних товариств, і до таких, як товариство прихильників музею.

Сумно читати ту відозву еп. Хомишина, пише „Діло". Та вірить, що „життя сильніше від усяких розпорядків і воно в недалекому часі змете і найновіший розпорядок Кир Григорія".

І ми теж віримо, що так буде. А залишиться тільки неслава, що в найтяжчих часах нації ми мали на владичих престолах таких єпископів як Кир Григорій.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Філядельфія, Па. — До допису в „Свободі" з 13. листопаду: В Польщі учать на наших рідних землях раз на тиждень одну годину по українськи (якщо взагалі учать), а тут в Америці маємо повну свободу і можемо дати українським дітям таку українську освіту, якої собі бажаємо.

Т. Б., Ром, Н. Й. — Справа з набуттям землі в Польщі не є цілком ясна. Назагал американські громадяни не можуть набувати землі на власність. Але там роблять ріжні винятки, та ледви чи такі винятки застосують до українців, що є американськими громадянами. Польща теж не дозволяє висилати гроші до інших країв. Треба мати дозвіл на таку висилку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопаду, в год. 2-гій пополудні, в галі У. Н. Дому, 237 Говп евеню, Пасейк, Н. Дж. Маємо важні справи до вирішення, а іменно, справа посвячення прапорів, котре має відбутись слідуючої неділі по цих зборах. Конечність вимагає всіх членів бути на цих зборах. Окремо просимо члениць, щоб були приявні. Довгуючих членів напоминаємо, щоб старались вирівнати свій довг на цих зборах бо з кінцем місяця листопаду замикаємо річні рахунки для провірення контр. комісії. — Петро Головачук, фін. секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопаду, в год. 6-тій вечером, в галі У. Н. Дому, 181-183 Фліт вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі є суспендовані, а вирівнають свій довг, будуть наново приняті. — Гр. Гогра, секретар.

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михоїла, від. 85, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопаду, в год. 1-шій попол. в Юнїй Гол. Члени, котрі довгують, щоби прийшли і вирівнали свій довг. Котрі члени не вирівнають залеглих вкладок будуть суспендовані. — В. Шипула предс.; Т. Поливка, кас.; О. Косьтюк, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Відділ 88, Нова Зоря, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21го листопаду, в гали Петра Ухацкого. Тому конечно потрібно бути приявним всім членам на цих зборах. Бажаним є щоб приєднати хоч по одному новому членові для загального українського добра. — о. Д. Микитяк, орґанізатор.

Иосиф Томас.

МІЖ БАСКАМИ

Баски, це нарід, що живе у Піренейських горах по обох боках, себто по французькому й еспанському. То цікавий нарід, із яким етноґрафи ще не вміють дати собі ради. Їх походження є невідоме, а їх мова, яка вдержалася від непамятних часів серед чужого середовища, не має аналоґії в ніякій відомій мові. **В Еспанії живе басків коло 600 тисяч у чотирьох провінціях, у Франції коло 150 тисяч у трьох округах.** Піренейські гори відділюють від себе обі вітки, одначе їх лучать численні гірські стежки. На тих стежках сходяться їх спільні інтереси, по більшості пачкарські.

У музеї в місті Байон*) пильно збирають усе, що торкається баскійського народознавства, традиції, мови, пісень і уладжень домашнього життя. Таке піклування буває ознакою, що того народнього життя небагато.

На південному, еспанському боці Піренеїв є трохи ліпше, бо там живе багато більше басків. Вони самі удержують свої приватні школи, в яких учать черці або вчителі добровольці. Винагороду дістають у більшості в натуралях. Коли крім хліба, яєць, масла дістануть коли також курку, хваляться, що мають добре місце. В Еспанії досі нема шкільного обовязку.

В своїй мові називають свій рідний край **Ескуаль Герія,** а самі себе зовуть **ескуальдунак.** Баскійська територія починається в Біяріці; а тягнеться попри ріки Ніву та Адур, долинами, що лагідно знімаються до Піренеїв. У всіх громадах тієї околиці по французькому боці баски говорять досі своєю мовою та жиють просто, по старому, начеб поступ цивілізації їх не займав. На побережжі, де є кілька купелевих міст, змішуються з французами і їх національні прикмети тут пропадають.

З Біяріцу було легко зробити кілька прогульок до баскійського краю невеличкою залізницею або дешевими автобусами. В одній долині над берегом ріки Ніви лежить мальовниче село Ст. Жан Пієд де Порт. Основане ще в 716 році. Трохи далі є Устаріц. Тут є санаторія для сухітників. Здорові люди, які радніше довкола себе бачать красу та спокій, звернуть увагу на гарний, великий дім із дахом у баскійськім стилі та з деревляними бальконами. Називається Арнаґа, а відомий з того, що тут кілька літ жив Едмонд Ростан (французький письменник) і тут написав свою драму „Шантеклер". Тепер той дім є власністю якогось бразилійського міліонера.

Спокій та здорове гірське повітря баскійської країни заманювали також інших письменників. У невеличкому селі Госеґорі французький письменник Поль Марґеріт написав кілька своїх повістей.

Сірчані купелі в Камбо, селі Іцасон, у стіп двох гір, між якими глибоким річищем тече Ніва, дальше в горах найстарше село в тій околиці, Гастерен, і інші місцевості з дивними назвами в недалеких віддалях. І доми мають тут подібні назви, а шофер нам пояснює, що „Ечеменди" це значить „гірський дім"; „Уртехенія" це „беріг потока". Доми, таксамо як лавки у церкві, одідичує найстарший син по батькові через багато ґенерацій і вони є душею родини. Один дім могли ми оглянути.

Посеред великої світлиці стояв стіл із стільцями, під стіною було різьбами прикрашене ліжко з бальдахимом, а біля нього колиска, на боці скриня, на ній хрест, а побіч на стіні висіли чотки. На столі, вкритім червоною скатертю, стояла посудина, начеб готовилися до обіду. Тарілки не були круглі, лише восьмигранні, прикрашені малюнками червоної та синьої краски, що зображали головно птахи. В куті світлиці було вогнище, над ним на ланцюгу завішений котел, а дим виходив отвореним комином. На передньому боці комина висіли річи, які є для баскійця наймиліші, себто рушниці та хрест.

Канапка мала практичні плечі: це були три однакові дошки, з яких середущу дошку можна було уставити поземо, так, що творила столичок, а по його боках на канапці могло сидіти двоє людей.

Баски досі їздять у поле тяжким возом, а воли не є впряжені, лише головами опираються до якогось хомута, прикріпленого на переді дишля.

В одній хаті казали нам, щоб ми купили собі баскійську зброю „макілю". Є це дрючок із твердого дерева з дрібними ґудзами, внизу засобений колючкою, а на другому кінці є прикріплений сильний ніж, довгий яких пятнацять центиметрів. На той ніж накладають піхву, оплетену ремінцем, яка творить колодку (ручку) ножа; має широкий чорний ґудзик, а на боці висить ремінна петля, яку наволікають на руку. У запальчивого народу це небезпечна зброя.

Баски вірять у чарівників і забобони. Наприклад, бачити в понеділок рано під своїми вікнами жінку, значить мати цілий тиждень клопіт. При шлюбі має жених незамітно клячати на кінці суконки молодої, щоби був господарем у хаті. Коли хто вечором чує, як піє півень, то це знак, що чарівники вийшли за добичею, тому має кинути пригорщу соли на вогнище, щоб охоронитися перед їх силою.

Що баскійське подружжя попри всю чоловікову повагу та побожність жінок має також свої драматичні епізоди, як і всюди інде, це доказує оця народня пісня:

Чо, чо, Маріяно, Мозкорра жіна
Нун каур, ечеан сарцеан андреа
Колеран...

Ох, ох, Марійко моя,
Нині ввечір прийшов я
У хату підпилий.
Коли я входив у дім,
Моя жінка в гніві злім
Кричала що сили,
Немовби її язик
До англійщини привик,
В головіж латина,
По баскійськи мені так:
„Драб, жерун ти і дурак,
Де пробайдив днину?"

Із Біяріцу до еспанської границі недалеко. В Гендаї, де є колишня вілля Пієра Льоті (французького письменника, автора повісти „Ісляндський рибалка" й ін.), відбувається поверховна перевірка пашпортів, а потім наступають скоро по собі одна за одною кілька еспанських громад аж до Сан Себастіяна. Було то в липні, як в Еспанії відзивалися вияви радости із здобутої волі, тому я сподівався, що вже від границь буде чути відгомін тієї радости. Одначе не було ніде ні одного прапора нових республиканських колірів, ані на державних, ані на приватних домах. Колиб у Фуентарабіє, старої назви гарної плятанової алеї Пасео де ля Мураля не перемінили на Авеніда де ля Републіка, я й не пізнав би був, що я в наймолодшій европейській републиці.

У Сан Себастіяні пройшов я щось десять крамниць, щоб купити нову відзнаку респуб-

*) Байон (старинне Ляпурдум) портове й торговельне місто та твердиня у французькому департаменті Бас-Пірене над рікою Адур. Має коло 30 тисяч населення. Тут у 1808. році король Карло IV. еспанський зрікся своїх прав у користь Наполеона I.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДВІ КУЛЬТУРИ.

Американський іміграційний уряд не пускає в Злучені Держави француза, що стріляв до одного французького амбасадора за те, що, мовляв, він розкрив її любовну аферу з одним жонатим диктатором.

Цим американський уряд підчеркнув мимоволі культурну ріжницю між Америкою й Францією.

У Франції й у краях, що беруть від неї свою культуру, на любовні афери з подруженими людьми дивляться крізь пальці; в Америці та в інших краях, що беруть свою культуру з Англії, їх осуджують із морального становища.

ЖІНКА ГОРКОГО Й ЛЮБОВНИЦЯ.

Наставлення американського громадянства до тих справ виявилося було ще за президента Теодора Рузвелта, коли до Америки приїхав був відомий московський письменник Максим Горкий (властиве назвище: Пєшков).

Зараз по його приїзді, за стараннями російського уряду, котрий не любив Горкого за його революційні погляди, американський іміграційний уряд приказав йому вийхати назад з Америки, бо він приїхав до Америки не зо своєю законною жінкою, але, мовляв, зо своєю полюбовницею.

Горкий боронився, що він не може в Росії дістати законного розводу, як це можна в Америці, та що йому нічого не лишилося, як жити без шлюбу з жінкою, з якою він певно оженивсяб, якби можна дістати розвід. Це не помогло, й Горкий мусів виїхати з Америки.

ЦІСАРСЬКА ЛЮБОВНИЦЯ.

Тепер в американських театрах ставлять фільму „Конквест" (здобуття), що змальовує любовну аферу польської шляхтянки Валевскої з французьким цісарем Наполеоном. З фільми не видно зовсім ніякого осуду Валевскої, ні Наполеона, не зважаючи на те, що Наполеон жонатий з іншою жінкою.

Не видно теж у фільмі, щоб французи за це дуже осуджували свого цісаря, і в справжньому житті вони певно цього не робили.

І не осуджували вони теж дуже пані Боарне, першої жінки цісаря Наполеона, що частенько зраджувала свого чоловіка.

ЗА ПОЛЬЩУ?

Ще цікавіше поведення поляків до цеї любовної афери. Здавалось би, що польська шляхта, до котрої належала пані Валевска і її чоловік, запротестує проти того, щоб цісар заводив шури-бури з представницею аристократії, з якою служиться. Але з фільми „Конквест" цього не видно. Нема теж обурення в повісті польського письменника Вацлава Гонсьоровського, на котрого повісті опирається фільма. Якраз навпаки: і в повісті й у фільмі польська шляхта використовує любов цісаря Наполеона до польської аристократки, щоб добути для поляків політичні добродійства, а може й відбудувати польську державу. Як ця замужна жінка скаче в гречку з жонатим цісарем, то це робить з благословенством так званих найвищих кругів Польщі. Навіть її чоловік настає на те, щоб вона „зробила найвищу жертву" з себе для Польщі.

У фільмі всі приймають за правду, що пані Валевска робить із себе жертву. Одначе чи справді Валевска робила „найвищу жертву" з себе для Польщі, чи може цим „найвищим пожертвуванням" вона прикривала зовсім інші бажання?

ЛЮБОВ І ОБРИДЖЕННЯ.

Автори й директори фільми „Конквест" думають, що вони доказують ідеалістичну посвяту пані Валевскої, як вони представляють, що вона має до цісаря-полюбовника відразу, чи обридження, чи може навіть ненависть.

Та чи це вже доказує ідеалістичні мотиви пані Валевскої?

Не знаю, наскільки можна вважати Івана Вишенського, відомого українського релігійного письменника з кінця 16-го століття, за знавця в цих справах, але в своїй відозві до православних християн України, що була відповіддю на виступи польського езуїта Скарги, він описує один випадок, який кидає світло на це питання. Пише проф. Возняк:

„Вишенський оповідає, як у Луцьку один латинський дидаскал, обсипаний струпами, зумів облесливими словами звести з розуму молоду дівчину. „Почав (пише Вишенський) називати дівчину сонцем, бо так, як воно сяйвом, вона світить своєю красою; почав називати її золотом і сріблом, бо як румяність з білістю цвіте на обличчі; почав називати камінем, шафіром і діямантом, бо як промінисте обличча показується від крови. Такими й більшими байками й фальшами дівчину, як масло, на перелюбство розтопив, яка, не зважаючи на те, що він поганий, зловилася на це солодке підхлібство та втратила чесноту".

Чи любила ця дівчина облесливого „дидаскала", обсипаного струпами (сифілістичними?), чи не любила? А як не любила, то як могла „втратити чесноту" з ним? Чи нема чогось заманливого для деяких людей в облесливих словах, такого заманливого, що вони для них слів зроблять таке, яке хіба з найбільшої любови роблять? Чи не пішла може пані Валевска за Наполеоном просто для амбіції бути любкою цісаря? Адже є жінки, що віддаються для прожитку, або на те, щоб добути від любовника якість секрети.

ЗВІДКИ ЦЕ ВЗЯЛОСЯ?

На останньому нюйорському концерті в честь Листопадових Днів співано між іншим пісню „Було не рубати зеленого дуба".

Слова першої строфки цеї пісні такі:

Було не рубати зеленого дуба,
Було ми не братись, коли ти не люба,
Ой, мати, мати, калиновий цвіт,
Зав'язалась мені, мати, за нелюбом світ.

Друга строфка така:

Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люди,
Чейже мені лекше буде.

Почувши ці слова, я був немало здивований і питався диригента, звідки він узяв цю пісню. Він запевнив мене, що з признаного збірника українських пісень. Я пошукав такого збірника і в „201 українських Народних Пісень" я справді знайшов під ч. 12 цей текст. У збірці „Звуки України" Дмитра Андрейка ця сама пісня подана під ч. 43. І в одному й у другому збірнику написано, що це народня пісня, перебрана із збірника Дениса Січинського. Розпитування інших диригентів, я дізнався, що цю пісню так і співано, як давно вони памятають.

А всетаки, коли подивитися на зміст пісні, то стане кожному ясно, що першу строфку нібито співає замужня жінка, і то жінка, що замужна за нелюбим чоловіком. Другу строфку це неначе співає дівчина, себто незамужна жінка, котрій тяжко дівувати, котра хоче одружитися.

Коли цю пісню порівняти з іншими, то покажеться, що в інших таких противоріччностей нема. Інші пісні мають за основу одну й ту саму ситуацію. Як пісня співає про недолю дівчини, то вона цього вже держиться; а як це пісня про замужну жінку, то вона вже держиться цеї теми. Як це так сталося, що в цій пісні раз співається про недолю замужньої жінки, а раз, і то пізніше, про недолю незамужньої дівчини?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го листопаду, в год. 2-гій пополудні, в церковній гали, під ч. 645 Рузвелт Евеню. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свою залеглість перед місяцем груднем. — Г. Волянський, пр.; Н. Крупа, кас.; І. Марковин, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Листопадове Свято.

Заходами Центрального Комітету Національних Товариств відбулося 7 листопаду Листопадове Свято. Рано того дня о. В. Каськів відправив панахиду за поляглих героїв. Сестрицтво Непорочного Зачаття і Союз Українок уставилися зо світлом коло могили, надаючи більше торжественности хвилі.

Пополудні в 2 год. розпочався концерт. Голова комітету, Ілля Околіта, сказав вступне слово і візвав віддати честь нашим героям через повстання з місць. Далі йшли концертові точки у виконанні банди Евгена Процишина. Члени банди це все молоді, тут роджені люди. Їх продукції були переплітані деклямаціями шкільних дітей.

Святочну промову виголосила пані Марія Демидчук з Ню Йорку. Бесідниця сказала, що належить до тих щасливих, що бачили власними очима, як творився Перший Листопад. До Листопадового Зриву український нарід ішов через належну підготову й освіту українського народу. Хоч, на жаль, перемоги його першого зриву не вдалося закріпити, то проте ми можемо бути певні, що прийде ще один Листопад і відродиться українська держава.

Малі школярі виконали в трійку дві пісні: два з них грали на скрипці, а третій співав. Хор під проводом о. В. Каськова виконував пісні і знов шкільні діти говорили деклямації та співали.

Наш новоприбулий з рідного краю громадянин, Іван Слободян, причинився до звеличання цього свята піснею і грою на гітарі. Ця точка була гарною несподіванкою, за що присутні нагородили його рясними оплесками.

Кінцеве слово виголосив о. В. Каськів і візвав гуртом заспівати український національний гимн. Концерт назагал випав дуже гарно і полишив по собі милий спомин. Хоч у нас велике безробіття, то проте на свято прибуло багато людей. Загальний прихід з концерту і панахиди — $64.77, розхід — $41.77. З остатних $23 призначено на інвалідів $13 і по $5 на визвольну боротьбу і політичних вязнів. Пані Марія Демидчук жертвувала $2.50 на визвольну боротьбу. Гроші вислано через Обєднання.

М. Ч.

ликанських барв, одначе ні в одній не було.

„Тенемос антігуас, ля нуева но се піде, сеньор", — відповідали, що мають лише старі, бо нових відзнак ніхто не жадає.

Люди тут думали лише про дорінжню, яка безупинно росла з упадком пезети та приймали політичну зміну в краю з точки погляду своєї матеріяльної користи або шкоди. Щойно пізніше в Барсельоні та дальше в краю я переконався, що таке невразливе думання було лише в баскійському краю.

„Льос Васконгадос", як їх по еспанськи називають, мають твердуї голову. Подібно, як їх земляки на північному боці Піринеїв, вони є дуже побожні то глядять на республику і демократичний устрій як такий, що хоче зломити силу духовенства.

Так зложилося, що зовсім близько баскійського краю славний монастир Ігнатія де Льойолі. Ініго Льопез де Рекальде, як первісно називався, народився 1491 року в недалекому селі, а в 1540 р. оснував езуїтський чин. Тутешній езуїтський монастир, прикрашений мармуровими ворітьми та терасами, належить до найгарніших будівель в Еспанії.

Державний переворот викликав між басками надію, що здобудуть автономію. Ця мета є для всіх спільна. Питання, як її осягнути, та як у будучині уладити народне життя, розділило нарід на два політичні гурти, які стрінулися при виборах до кортезів (парляменту). До правого крила належать рояліс ти і націоналісти, ліве крило творять незалежні католики.

Баски домагаються автономії такої, як дістали каталонці. Одначе між каталонцями та басками велика ріжниця. Каталонці це найбільш освічений і найпоступовіший елемент в Еспанії і живуть у найбагатшій провінції з містом Барсельоною. Мають свою культуру й літературу. Баски живуть у гірській околиці, не визначаються ніякими з вище згаданих прикмет. На основі нового закону матимуть свої школи з баскійською викладовою мовою.

У виборах до кортезів правиця здобула 131,721 голосів і 15 послів; ліве крило дістало 90,951 голосів і заступлене девятьма послами.

400 громадських начальників басків вибралися були до Мадриду та засували владі домагання свого рідного краю. Між іншим домагалися, щоб не робити кривди монастирським чинам. Та їх заходи не мали впливу на законодатний парлямент; він таки ухвалив закон, на основі якого езуїтів прогнали з краю, а інші чини піддано під державний нагляд. Черцям заборонено вчити дітей.

Тоді то 42 католицькі посли кинули парлямент, щоби більше не брати участи в його нарадах. У баскійських провінціях відтоді велике напруження. В Більбао, яке є відоме з копальняних страйків, у чениках трьох фахових шкіл: промислової, моряцької та торговельної на знак протесту проти постанови парляменту про монастирі проголосили були страйк.

Самособою, що годі відмовляти автономії такому завзятому та витревалому народові, як баски, які від непамятних часів зуміли вдержатися як свідомий нарід серед іншого народу. Одначе вони мусять іще пристосуватися до нових відносин еспанської республіки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

На політичних вязнів.

З нагоди 25-літнього подружжого життя громадян Василя й Анастасії Тизьо відбулася в їх домі гарна забава, на яку зібралися всі сестриці Пречистої Діви Марії (на горі міста), в якому пані А. Тизьо є довголітньою й активною членицею.

При смачній перекусці гості не забули за рідний край та на заклик пані С. Галичин зложили $11, які призначено на українських політичних вязнів та переслано через Обєднання.

В імени сестрицтва промовила голова Анастасія Шмайда та побажала ювилятам щасливих та довгих літ. Пані М. Сарантіно зложила також бажання та вручила від сестрицтва гарний дарунок.

На політичних вязнів зложили по $1: В. і Анастасія Тизьо, Катерина Коблан, Ольга Ленів, Антоніна Кирчів, Евдокія Волошин, Катерина Чопик і Стефанія Галичин; Анастасія Милянович 50 ц.; дрібними $3.50. Разом $11.

Присутня.

ГУМОРИСТИЧНА ПРИГОДА ВАГНЕРА

Один із паризьких тижневиків помістив на своїх шпальтах розмову свого співробітника з Морісом Лефевр, відомим письменником і публіцистом, колись ґенеральним секретарем Національної Музичної Академії.

З нагоди ювилею німецької музики в Парижі Лефевр пригадав зовсім невідомі й досі ніде не проголошувані подробиці першого побуту Вагнера в Парижі. Ваґнер був тоді диригентом в одному з бульварових театриків. Одного разу директор доручив йому доробити музику до якогось куплету, який мала співати його протегована артистка. Коли співачка почула перші такти вагнерівської композиції (ця композиція ввійшла згодом до Валькірії як „Пісня Весни"), вилаяла композитора. Очевидно Ваґнер також не мовчав і стратив негайно посаду.

Довший час тинявся Вагнер по паризькому бруку, без праці й пристановища. Вкінці, коли не міг ніде знайти праці, звернувся до Херубінія, який тоді був директором паризької консерваторії, з проханням по поміч. Херубіні дав йому листа до дирекції театру в Бордо в урядовій коперті консерваторії, запечатаній червоним ляком. Ваґнер помандрував до Бордо пішки. Де він за той час спав і що їв, важко сказати.

Вкінці цілий у стріпіхах і без обуви добився до своєї цілі. Очевидно до театру не хотіли його впустити. Одначе урядова коперта мала своє значіння. Коли він сів у кімнаті директора, з биттям серця дивився на лист, що мав йому дати спокійний куток та кусок хліба. Те все мав йому дати той лист, що він його носив довгі тижні підчас своєї мандрівки на грудях. Директор зірвав печатку. У тій самій хвилині відкликали його за куліси. Розпечатаний лист лежав на столику. Ваґнер кинув мимоволі на нього оком. Там було таке написане:

„Дорогий приятелю, — писав Херубіні — посилаю тобі гидкого брехуна, якого я ледви спекався і раджу тобі зробити те саме..."

Дальших слів пізніший композитор „Трістана" й „Парсіфаля" не читав...

ЗАМІСЦЬ ДОЗВОЛУ ЇЗДИ — ВЯЗНИЦЯ.

Вести авто не те саме, що поганяти, скажім, жидівський фіякер, або марну однокінку; до того треба мати відповідну кваліфікацію і — це мабуть найважніше — поліційний дозвіл на право їзди. З добуттям такого дозволу є чимало клопотів.

Один берлінський кулець дістав у дарунку авто і хотів навчитися його вести. Записався він до шоферської школи і по тижневі опанував без труднощів теоретичне ведення авта. Одначе практика виявилася зовсім не така легка, бо вже при першій іспиті його „зрізали". По чотирьох тижнях спробував він іще раз щастя, одначе знову без успіху. Нещасливий кандидат на шофера намагався переконати немилосердну владу благальними листами а й цей спосіб не дав ніякого успіху. Тоді бідолаха купець спробував хабаря. Вислав до відповідного урядовця листа, залучаючи 50-марковий банкнот, і вечором сам зголосився до мешкання згаданого урядовця. Цим разом стрінула його неприємна несподіванка, бо господар викинув нефортунного аматора автомобілевого спорту за двері. Кілька тижнів пізніше суд засудив купця за намагане перекупство на два місяці вязниці і на втрату вісланого банкноту. Найгірша кара була така, що купцеві відібрали право здавати іспит на три роки.

ДВА ТРУПИ НА ЗАБАВІ.

На забаві, яку влаштували в Пустомитах, пов. Львів, рільниче „кулко" і пожежна сторожа, дійшло до бійки, в якій Кароль Кіліян пробив на смерть багнетом Андрія Мульту та Миколу Ґжечніка. Крім того покалічив у руку Яна Овчаржа і Яна Бандровского. Справою занялася поліція.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІНДЗОР, ОНТ. КАНАДА. Тов. ім. Юліяна Головінського відділ 341 У. Н. Союзу, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в понеділок, 22-го листопаду, в год. 7:30 вечером, в домівці Укр. Національного Обєднання, при Текамсі і Галл. На зборах будуть до порішення важні справи, тому просимо всіх обовязково явитись. —П. Дуда, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

КАРА ЗА НЕЗАКОННУ ОПЕРАЦІЮ.

Судія О'Конор у Торонті, післав на три роки до тюрми місцеву фінляндку, Ганну Весин, яка спричинила смерть молодої жінки через незаконну операцію. Видаючи присуд, судія сказав, що ознаки операції вказують на жорстокість жінки та брак у неї всякого почуття. В Торонті доконують ріжні шарлятани подібні операції на жінках досить часто; в більшості випадків дівчата й жінки гинуть після таких операцій.

ЗНАЙШОВ СОБІ ГОСПОДИНЮ.

У станиславівському окружнім суді відбувся недавно епільог голосної свого часу справи зловживань на шкоду дідича Войтіха Ґловацкого в Загробелі, товмацького повіту. В 1928. р. він заанґажував Янину Льоренціїну на управительку фільварку. Перебуваючи постійно в Кракові, він уповажнив її до всяких трансакцій з винятком продажу землі. Одначе Льоренцівна надужила його довіря. Розпарцелювала землю і продала велику скількість дерева, ховаючи гроші до власної кишені. Крім того продала ліс вартости 7,500 зл. за 3,500 зл. Повідомлений про її господарство дідич вернувся до свого двора, але застав тільки пусті кімнати, бо Льоренцівна забрала майже всі рухомості і вихала. Справою занялася влада і потягнула до судової відповідальности виновницю та її матір. Льоренцівну засудили на два роки вязниці, її матір увільнили.

Наші діти.

—Мамо, чи Бог ніколи не хорує?

—Щож ти таке питаєшся? Відки це тобі прийшло до голови, дитино?

—А чому тато говорив учора: Чому то Бог не покличе вуйка Петра до себе!" — а чейже вуйко є доктором!!

ЗАСКАРЖИВ РОДИНОНЬКУ, ЩО ХОТІЛА ЗРОБИТИ ЙОГО ВАРІЯТОМ.

Вилйем Фішер у Ню Йорку, що має один і чверть міліона долярів майна, заскаржив своїх сестер і кузинів за те, що вони постаралися замкнути його на рік до дому божевільних, даючи фальшиві зізнання про його умовий стан. Замкнувши його там, вони користувались його майном.

Осторога.

— Як тобі поводиться?
— Зле, щораз гірше! Скінчу хіба самогубством...
— Е, не роби того, бо потім будеш жалувати.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(15)

Коли грізні воїни будена замкнули довкруги Тарзана в небезпечний перстень, Тарзан рішив їх цілком іґнорувати. Він заложив на грудях руки і щось думав, удаючи, що цілком не звертає уваги на їх погрози. Серед такого положення це була одинока розумна тактика. Цим він зовсім спантеличив чорних. Вони справді грізно викрикували, але не знали, що далі робити.

В той час Джейн видобула зо схову свою валізку і добула звідти свій стрій, якого вона колись враз з Тарзаном уживала в нетрах. Вона скоро скинула з себе елеґантну сукню, що належала до тамтої цивілізації, і вдягнула стрій, що був більше підхожий для нетрів. Задоволена з себе, вона вернулась до товариства.

Тут вона застала сварку. Князь Сборов сварився, що його ранга уповноважнює його до того, щоб він обняв провідництво над цілим товариством. „Ах", покпивав собі з нього пільот Бравн, „ви маєте ранґу, це правда, але більш нічого". „Нам потрібно провідника, якого всі слухали!", заговорила Джейн. „Ах, так, пані", втрутив Тибс, „ви більше знаєте про нетри, ніж ми всі".

„Це гарно", втрутив задоволено Бравн, „ви, пані Ґрейсток, наша провідниця. А коли кому це не подобається, то я його переконаю". Джейн приняла пропозицію. Вона знала дуже добре ті обовязки, які перебирає на себе. Для неї провідництво було не задоволення пустої амбіції, тільки певні завдання, які треба виконати. Та обовязків вона ніколи не боялася.